

Аудиторлық қызметпен толық қамту көбінесе қосымша сыртқы және ішкі аудиторлық ұйымдармен қамтамасыз етіледі.

Әдебиеттер

1. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V Қазақстан Республикасының Заңы (2018 жылғы 26 желтоқсандағы өзгерістермен және толықтырулармен).

2. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылаудың жалпы стандарттары. ҚР Президентінің 2016 жылғы 11 қаңтардағы № 167 Жарлығымен бекітілген.

Негметжанова К.С., 1 курс (Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ)

Ғылыми жетекші – PhD докторы, қауымдастырылған

профессор Серикова М.А.

ӨНІРЛЕРДІ ДАМУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІК АУДИТІ

ҚР Үкіметі 2020 жылы жалпыұлттық міндеттерге қол жеткізуді қамтамасыз ету арқылы бағдарламалық құжаттарды іске асырудың тиімділігін арттыруға бағытталған есеп комитетінің ұсынымдарын орындау жөнінде бірқатар шаралар қабылдады. Мемлекеттік жоспарлаудың жаңа жүйесін қабылдаумен, мемлекеттік бағдарламаларды ұлттық жобаларға қайта форматтаумен аталған жұмыс жалғасуда. Сонымен бірге, есепті кезеңде республикалық бюджеттің атқарылуын талдау мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында мемлекет басшысы айқындаған саясатты тиімді іске асыруға кедергі келтіретін жекелеген жүйелі кемшіліктердің сақталғанын айғақтайды. Бұрынғыдай мемлекеттік бағдарламаларға мемлекеттік органдардың күнделікті қызметін сипаттайтын ағымдағы іс-шаралар енгізіледі. Ұлттық жобаларды қалыптастыру, бағдарламалық құжаттардың неғұрлым икемді архитектурасын құру, бюджеттік және мемлекеттік жоспарлаудың өзара байланысын арттыру, реформаларды жобалық басқару қағидаттарын енгізу бойынша жаңа тәсілдер әлі пысықталмаған. Есепті кезеңде аудиторлық іс-шаралар шеңберінде Павлодар ауданы бойынша мемлекеттік бағдарламаның іске асырылуына бағалау жүргізілді [1].

Аумақты дамыту Бағдарламасын іске асыруды талдау аумақты дамыту бағдарламасын іске асырудың тиімділігін бағалау жөніндегі әдістемені қолдану арқылы жүргізілді.

Павлодар ауданының даму бағдарламасы 2018 жылы – 65 нысаналы индикаторға, 2019 жылы – 74 нысаналы индикаторға, 2020 жылы-26 нысаналы индикаторға қол жеткізуді көздеді.

Талдау базалық тізбенің өзгеруіне байланысты 2017 жылмен салыстырғанда 2020 жылы нысаналы индикаторлардың саны 2,5 есе қысқарғанын көрсетті [2].

Кесте 1

Мемлекеттік бағдарламаның нысаналы индикаторларының өзгерісі

№	жыл	Алып тасталған нысаналы индикаторлар саны	Қосылған нысаналы индикаторлардың саны	Нысаналы индикаторлар саны	Түзетулерге ұшыраған нысаналы индикаторлар саны	%
1	2	3	4	5	6	7
1	2018	1	7	65	17	26,2
2	2019	59	11	74	6	8,1
3	2020	0	0	26	8	30,8

Ескертпе: [3] мәліметтері негізінде автормен құрастырылған

Осы кестеден аудиттелетін кезеңде жүргізілген түзетулерден кейін нысаналы индикаторлардың азаюы байқалады. Сондай-ақ индикаторлардың жалпы санына қатысты түзетуге ұшыраған нысаналы индикаторлар үлесінің ұлғаюы байқалады.

2020 жылы аумақты дамыту бағдарламасына енгізілген өзгерістер мен толықтырулар салдарынан іске асыруға жалпы 19 588,0 млн.теңге көзделген 3 бағыт, 15 мақсат және 26 нысаналы индикатор енгізілді, оның ішінде республикалық бюджеттен 7,188,7 млн. теңге, облыстық бюджеттен 4 322,1 млн. теңге, жергілікті бюджеттен 2 780,1 млн. теңге, басқа көздерден 5 297,1 млн. теңге.

Аудитпен аудан аумағын дамыту бағдарламасын әзірлеу кезінде бірқатар кемшіліктер атап өтілді.

Барлық аудиттелетін кезеңде жергілікті атқарушы органдар өңірді дамыту бағдарламасына 31 нысаналы индикаторына түзету енгізді.

Осылайша, индикаторлардың көрсеткіштеріне өзгерістер енгізу кезінде мемлекеттік бағдарлама көрсеткіштерін сапасыз жоспарлау салдарынан нысаналы индикаторлардың жоспарлы 9 мәнінің нашарлауына жол берілді.

Қорытындылай келе, тексеру комиссиясының бағалауы бойынша ауданның дамыту бағдарламасын әзірлеу және орындау, оны іске асыру туралы есептерде анық емес және шындықты бұрмалайтын ақпаратты көрсету кезіндегі көптеген бұзушылықтар бюджеттік жоспарлау және бюджетті атқару жөніндегі уәкілетті органның, бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарын және оны іске асыру жөніндегі өзге де құжаттарды әзірлеуге немқұрайлы қарауы, бағдарлама көрсеткіштерінің орындалуына тиісті талдаудың, мониторингтің және бақылаудың болмауы туралы көрсетеді.

Әдебиеттер

1. Өңірлерді дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы - <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000990>

2. Павлодар облысы бойынша тексеру комиссиясының ресми интернет ресурсы - <https://rkpvl.gov.kz/index>

3. «Государственный аудит налогового администрирования, реализации Программы развития территории Павлодарского района, использования средств местного бюджета и активов государства участниками бюджетного процесса» аудиторлық қорытындысы.

Онғарбай Іңкәр, 1 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)

Ғылыми жетекшісі – э.ғ.м, аға оқытушы Темирбекова Л.А.

КЕДЕЙЛІК ДЕҢГЕЙІ

Соңғы жылдары халықтың табысы мен өмір сүру деңгейін саралау мәселесі Қазақстан қоғамында көбірек пікірталастар тудыруда. Дағдарыс құбылыстарының, ұлттық валютаның сатып алу қабілетінің төмендеуіне, азық-түлік инфляциясының қарқынының жеделдеуіне байланысты, кедейлік шегінен төмен өмір сүретін халық саны қайтадан өсе бастады.

Қазақстан экономикасы өзгеріп жатқан сыртқы жағдайларға күрт жауап береді. Оның өсуі, әдетте, тұрақсыз және қайтымды сипатқа ие, ал жүйеліліктің болмауы еңбек өнімділігін арттыру үшін алғышарттар жасауға мүмкіндік бермейді. Экономиканың мұндай өсуі халық арасындағы әлеуметтік саралауды күшейтеді және азаматтардың өмір сүру сапасын арттырмайды, бұл белгілі бір дәрежеде іс жүзінде тұрақсыз өсу нәтижелерін сезінбейтін елдің өнеркәсіптік секторының бәсекеге қабілеттілігіне байланысты [1].

Елде географиялық принцип пен экономика салалары бойынша халықтың кірістерін саралаудың өте жоғары деңгейі бар - мұнай және газ өндіретін аймақтарда халық өнеркәсіп немесе ауыл шаруашылығы басым аймақтарға қарағанда жақсы өмір сүреді.

Әлемнің әртүрлі елдерінде кедейлік деңгейін анықтау тәсілдері әртүрлі. ЖІӨ деңгейі жоғары және халықтың табысы жоғары елдерде кедейлік деңгейі жоғары шектеулерге ие. Мысалы, Еуроодақта кедейліктің салыстырмалы шекарасы үй шаруашылықтарының орташа табысына байланысты айқындалады, ол олардың бюджеттерін іріктеп зерттеу негізінде айқындалады [2]. Германия мен Ұлыбританияда бұл шекараның шегі 40%, Испания, Франция және Италия - 50%, Португалия мен Ирландия - 60% құрайды. Демек, елдің байлық деңгейі кедейлік шекарасын анықтайды, ал бай елдерде кедейлік шегін анықтайтын орташа табыстың үлесі төмен болады.

Халықтың табысы төмен және азаматтардың өмір сүру деңгейі төмен елдер физиологиялық өмір сүрудің сметалық құны бойынша кедейлік шекарасын белгілейді. Осылайша, табыс адамның негізгі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жеткілікті ме, жоқ па, өмір сүру жайлылығы емес, оның өмір сүру фактісі анықталады. Швейцария мен Ұлыбританияда жұмыс істейтін адамға тамақтану, киіну, коммуналдық және көлік қызметтерін төлеу ғана емес, сонымен қатар балаларға қамқорлық жасау, демалу, денсаулық